

SKIPULAGSMÁL Í KÖTLU GEOPARK

AUÐLINDIR, SKIPULAG OG ATVINNA

Er svæðisskipulag leið til betri framtíðar á Suðurlandi ?

SKIPULAGSMÁL Í KÖTLU GEOPRAK

Anton Kári Halldórsson

Skipulags- og byggingarfulltrúi Rangárþings eystra

Fyrirlestur um skipulagsmál í Kötlum Geopark

25. mars 2015

Katla Geopark, hvað er það m.t.t. skipulags ?

- Katla Geopark - Kynning
- Geosites (Jarðstaðir)
- Fjöldi ferðamanna í Rangárþingi eystra

Katla Geopark í aðalskipulagi.

- Aðalskipulag Rangárþings eystra
- Aðalskipulag Skaftárhrepps
- Aðalskipulag Mýrdalshrepps

Katla Geopark í deiliskipulagi.

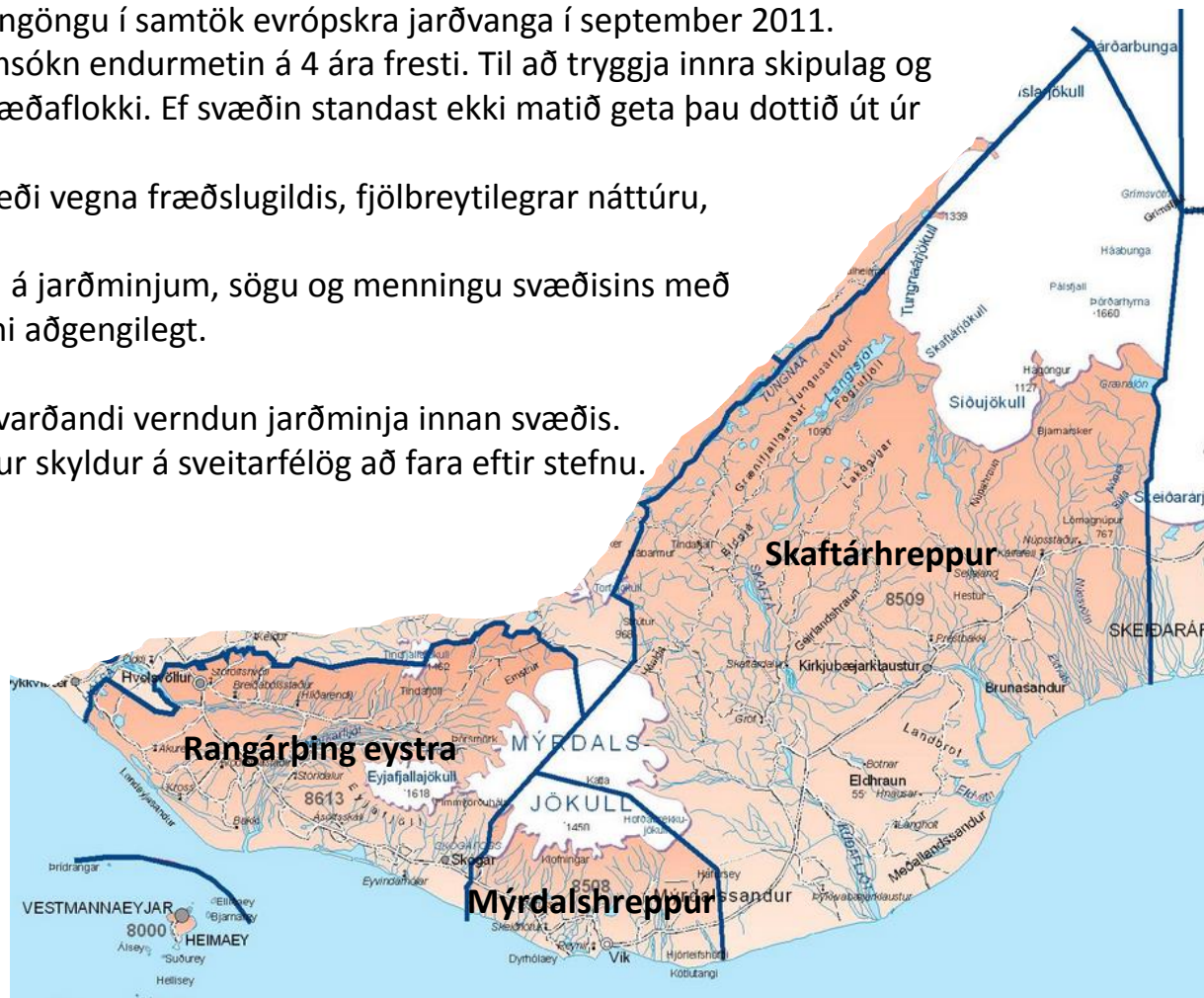
- Minni staðir, ekki þörf á deiliskipulagi
- Deiliskipulagðir staðir

Hvað má betur fara ?

- Samráð við almenning – Hvernig er hægt að virkja almenning betur til þátttöku í mótun skipulags.
- Samráð sveitarfélaga

Katla Geopark, hvað er það m.t.t. skipulags - Kynning

- Nær yfir allt landsvæði þriggja sveitarfélaga. Samtals um 9.542 km². 9% af flatarmáli Íslands.
- Stofnaður í nóvember 2010. Fékk inngöngu í samtök evrópskra jarðvanga í september 2011.
- Þarf að uppfylla ákveðin skilyrði. Umsókn endurmetin á 4 ára fresti. Til að tryggja innra skipulag og að þjónustustigið sé ávallt í hæsta gæðaflokki. Ef svæðin standast ekki matið geta þau dottið út úr samtökunum.
- Hvað er jarðvangur ? Áhugaverð svæði vegna fræðslugildis, fjölbreytilegrar náttúru, sjaldgæfra jarðminja o.þ.h.
- Markmið. Bæta viðhorf og þekkingu á jarðminjum, sögu og menningu svæðisins með því að gera bæði staði og fræðsluefni aðgengilegt.
- Skýr stefna um sjálfbæra þróun.
- Setur ekki kröfur um lög eða reglur varðandi verndun jarðminja innan svæðis.
- Ekki skipulag. En setur samt sem áður skyldur á sveitarfélög að fara eftir stefnu.

SKIPULAGSMÁL Í KÖTLU GEOPARK - GEOSITES

Geology & Culture

- 1 Álfvöðumrar
- 2 Drangulinn í Drangshlíð
- 3 Dyrhólaey
- 4 Dyrhóla, Loftsalahlíðir
- 5 Eyjafjöll, Þúrnsey
- 6 Hólfellshóli
- 7 Hvalnar, Svartinnur
- 8 Hvammanúli, Kálþumas, Þóstin og Dyrhóli
- 9 Hverfistjót við Elkhvannstanga
- 10 Káta, Myrdalsjökull, Myrdalsandur
- 11 Kúgjugöf
- 12 Kúðafjót
- 13 Lómagnúpur
- 14 Maðallandsandur
- 15 Móguglshlíð, Hólfell
- 16 Norðhusagi
- 17 Skaffeldhraun
- 18 Skaffárs
- 19 Skógafoss
- 20 Steinsheili
- 21 Stóra-Dímon, Líta-Dímon
- 22 Systrastapi, Systrafoss, Klaustrheini, Systravatin, Söngheili
- 23 Vatnaskheili
- 24 Þórsmök
- 25 Efna-Hvöfshellir
- 26 Elmessutangi
- 27 Hrutafell, Hrutshelli
- 28 Hófnabekki, Hófnabekkiheini
- 29 Laufskálavörð
- 30 Orustuhól
- 31 Paradísahelli
- 32 Seljavallalaug
- 33 Þrárhvinnur

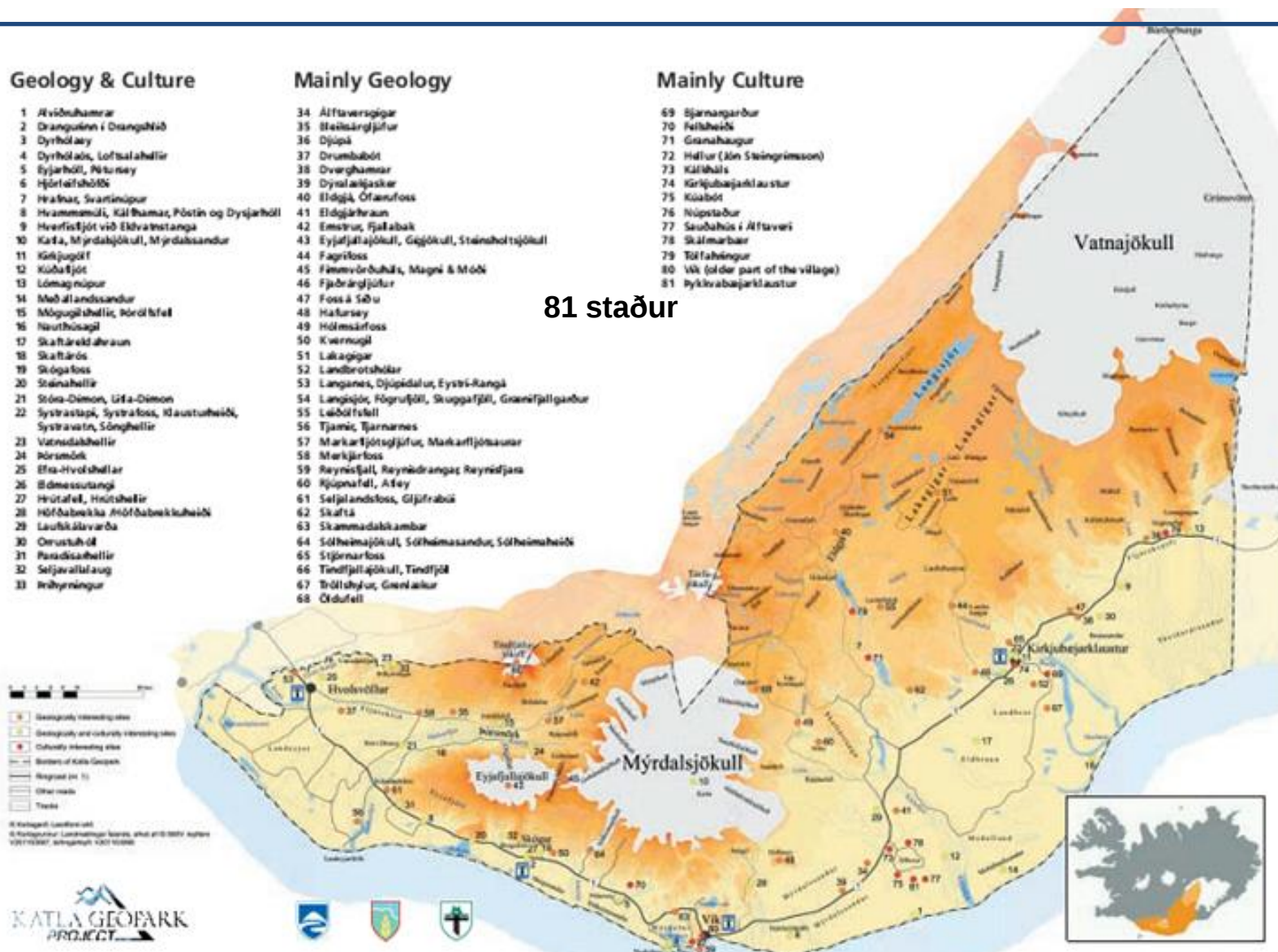
Mainly Geology

- 34 Álfavergigar
- 35 Steinsargljúfur
- 36 Djúpi
- 37 Drumbót
- 38 Dvergumrar
- 39 Dyrhólaheiti
- 40 Eldgjá, Öfensfoss
- 41 Eldgjáhraun
- 42 Emstrur, Fjallabak
- 43 Eyjafjallajökull, Gígjökull, Steinsheili
- 44 Fagrfoss
- 45 Fæmuvörðhús, Magni & Móði
- 46 Fjallargljúfur
- 47 Foss á Sölu
- 48 Hatursey
- 49 Hólmurafoss
- 50 Kvernugil
- 51 Lakagigar
- 52 Landbrotshólar
- 53 Langanes, Djúpidalur, Eystrí-Rangá
- 54 Langsjór, Þórufjall, Skuggafjall, Gæmifjallgarður
- 55 Leibólshellir
- 56 Tjarnir, Tjarnarnes
- 57 Markartjótsgljúfur, Markartjótumrar
- 58 Markjáfoss
- 59 Reynsfjall, Reynsdrangar, Reynsfjans
- 60 Rjúpsfelli, Akey
- 61 Seljalandsfoss, Gígjafoss
- 62 Skaffá
- 63 Skammadalshellir
- 64 Sólheimajökull, Sólheimasandur, Sólheimshéini
- 65 Stjórnarfoss
- 66 Tindfjallajökull, Tindfjall
- 67 Tröllshvur, Grönlundur
- 68 Öldufell

Mainly Culture

- 69 Bjarnargarður
- 70 Fellshéini
- 71 Grannahaugur
- 72 Hálur (Jón Steingrímsson)
- 73 Kálshús
- 74 Kirkjubæjarklaustur
- 75 Kúabót
- 76 Núpstaður
- 77 Seubhús í Álfaverr
- 78 Skálmurbar
- 79 Tólfahvinnur
- 80 Viki (older part of the village)
- 81 Þykkvabæjarklaustur

81 staður

SKIPULAGSMÁL Í KÖTLU GEOPARK - GEOSITES

- 81 Geosites sem hafa sérstöðu m.t.t. jarðfræði, menningar og sögu.
- Skiptast í þrjá flokka: Jarðfræði og menning, Aðallega jarðfræði og Aðallega menning.
- Áningarstaðir, fræðsla.
- Mjög mismunandi stærð staða. Allt frá því að vera staðir sem heimsóttir eru af mörg þúsund ferðamönnum eins og t.d. Skógafoss, og svo staðir sem eru lítt þekktir eins og t.d. Drumbabót í Fljótshlíð.
- Landeigendur, sveitarfélög, ríki og einkaaðilar.
- Samráð við landeigendur er mjög mikilvægt.
- Stígar og þjónusta.
- Skilti og aðrar merkingar.
- Aðgengi
- Nú þegar búið að koma upp áningaraðstöðu á mörgum stöðum, bekkir, upplýsingaskilti og stígar.

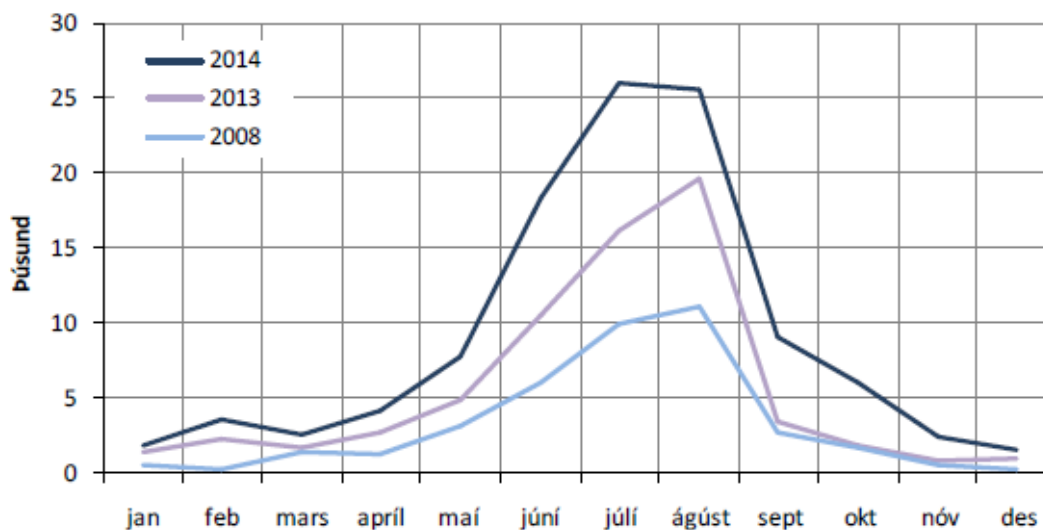

- Árið 2008 er áætlað að hafi komið 230 þ. ferðamenn í Rangárþing eystra.
- Árið 2014 er áætlað að hafi komið 584 þ. ferðamenn í Rangárþing eystra.
- Fjölgun á 6 ára tímabili um 154%
- 59% erlendra gesta til Íslands komu í Rangárvallasýslu.
- Fjórfoldun á gestum yfir vetrartímann.
- 404 þ. daggestir 2014
- 180 þ. „gisti“ gestir 2014
- 380-390 þ. gistinætur 2014
- 5,4 – 5,6 % af öllum gistinóttum á Íslandi 2014.

- Árið 2008 er áætlað að hafi komið 39 þ. ferðamenn í Þórsmörk.
- Árið 2014 er áætlað að hafi komið 109 þ. ferðamenn í Þórsmörk.
- Fjölgun á 6 ára tímabili um 179%
- Fjölgun um 79% frá 2013 – 2014.
- 11% erlendra gesta til Íslands komu í Þórsmörk 2014.

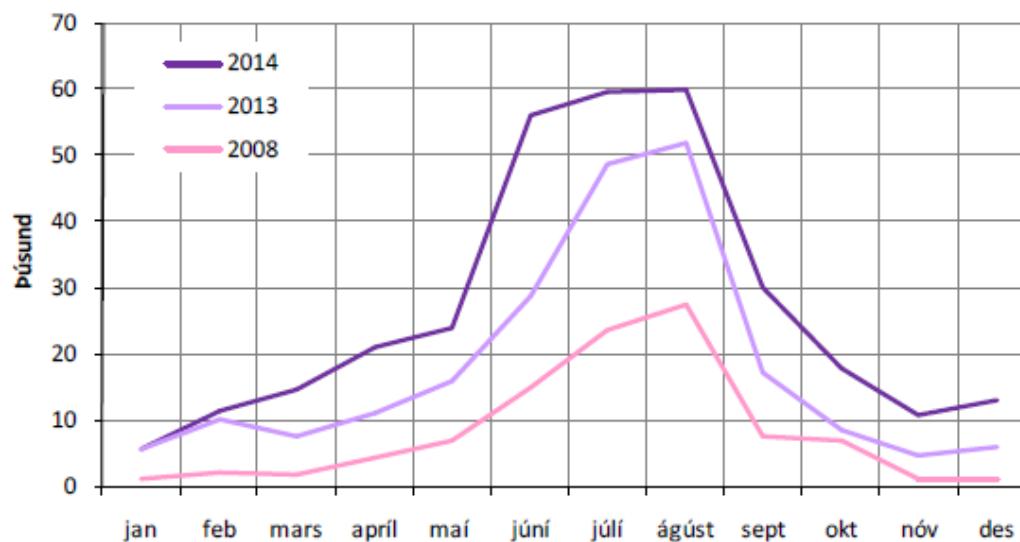
Mynd 3.6 Áætlaður fjöldi erlendra ferðamanna í Þórsmörk eftir mánuðum 2008, 2013 og 2014

2014	1,9	3,6	2,6	4,2	7,8	18,4	26,0	25,6	9,1	6,1	2,4	1,6
2013	1,5	2,3	1,7	2,8	4,9	10,6	16,2	19,7	3,0	1,8	0,9	1,0
2008	0,5	0,3	1,4	1,3	3,2	6,1	10,0	11,1	2,7	1,7	0,6	0,2

- Árið 2008 er áætlað að hafi komið 98 þ. ferðamenn að Seljalandsfossi.
- Árið 2014 er áætlað að hafi komið 323 þ. ferðamenn að Seljalandsfossi.
- Fjölgun á 6 ára tímabili um 230%
- Fjölgun um 50% frá 2013 – 2014.
- 32% erlendra gesta til Íslands komu að Seljalandsfossi 2014.

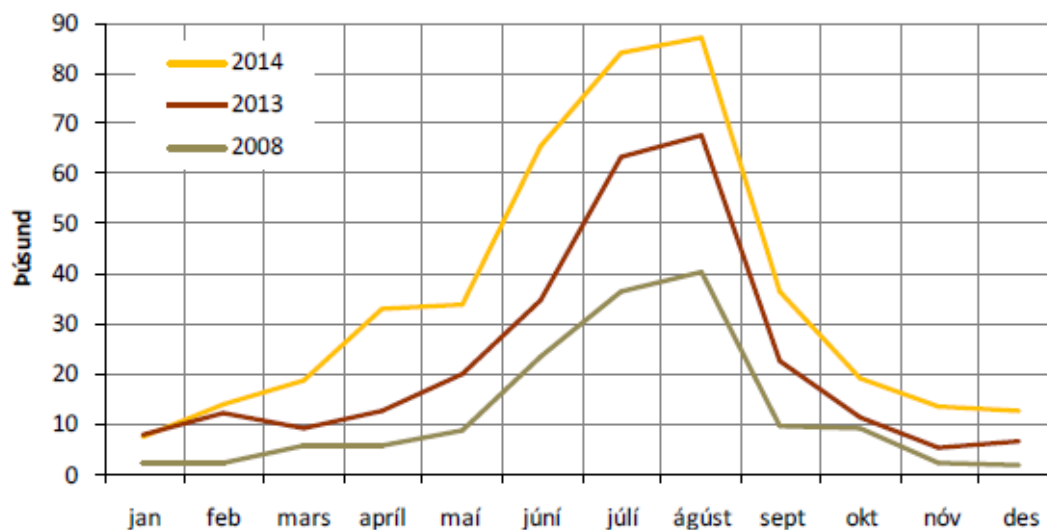
Mynd 3.7 Áætlaður fjöldi erlendra ferðamanna að Seljalandsfossi eftir mánuðum 2008, 2013 og 2014

2014	5,6	11,4	14,5	21,0	23,8	56,3	59,7	59,9	30,0	17,7	10,7	13,0
2013	5,6	10,2	7,4	11,0	15,7	28,8	48,6	52,1	17,2	8,6	4,7	5,8
2008	1,3	2,2	1,8	4,8	7,8	17,1	27,3	31,7	8,4	8,7	1,1	1,3

- Árið 2008 er áætlað að hafi komið 147 þ. ferðamenn að Skógafossi.
- Árið 2014 er áætlað að hafi komið 425 þ. ferðamenn að Skógafossi.
- Fjölgun á 6 ára tímabili um 189%
- Fjölgun um 56% frá 2013 – 2014.
- 43% erlendra gesta til Íslands komu að Skógafossi 2014.

Mynd 3.8 Áætlaður fjöldi erlendra ferðamanna að Skógafossi eftir mánuðum 2008, 2013 og 2014

2014	7,5	14,0	18,5	33,0	34,0	65,5	84,1	87,4	36,4	19,0	13,4	12,4
2013	7,9	12,2	9,3	12,4	20,1	34,6	63,4	67,7	22,5	11,3	5,2	6,5
2008	2,4	2,1	5,7	5,5	8,7	23,3	36,5	40,2	9,7	9,1	2,1	1,7

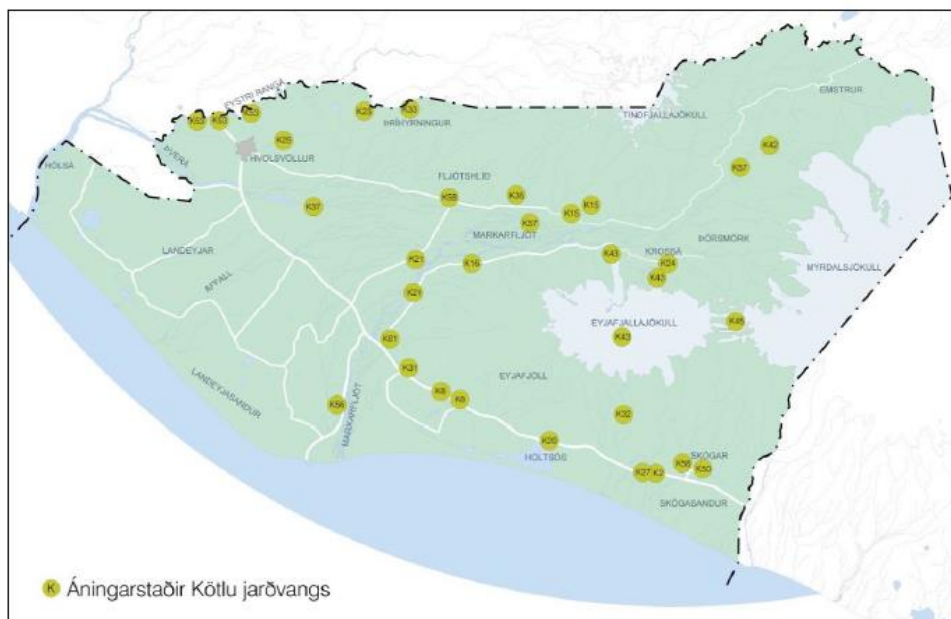
- Aðalskipulag Rangárþings eystra 2012-2024, hefur verið samþykkt í sveitarstjórn og er til yfirferðar hjá Skipulagsstofnun.
- 35 Geosites merktir á uppdrátt og umfjöllun í greinargerð.
- Bæði á hálendi og láglendi.
- Haft var samráð við alla landeigendur.
- Landeigendur höfðu áhyggjur af átroðningi og utanumhaldi

5.5.2 ÁNINGASTAÐIR KÖTLU JARÐVANGS

Á vegum jarðvangsins hefur verið sett fram yfirlit yfir áhugaverða staði, eins konar áningarstaði, sem teljast sérstaklega áhugaverðir fyrir ferðamenn og aðra gesti í Rangárþingi eystra. Annars vegar er um að ræða áhugaverða staði út frá jarðfræði og menningu en hins vegar aðallega út frá jarðfræði. Áningastaðirnir eru merktir á aðalskipulagsuppdrátt með hring og bókstafnum K (Katla). Þau skipulagsákvæði gilda um áningastaðina að að þeim má leggja vegi eða slóða eftir aðstæðum og koma fyrir lágmarksaðstöðu fyrir ferðafólk og gesti svo sem salernisaðstöðu og bekkjum þar sem hægt er að snæða nesti og hvilast. Þess skal vandlega gætt að umhverfisrask verði í lágmarki. Sveitarstjórn ákveður í hverju tilvik fyrir sig hvort gera skuli deiliskipulag áningarstaða.

JARÐFRÆÐI OG MENNING

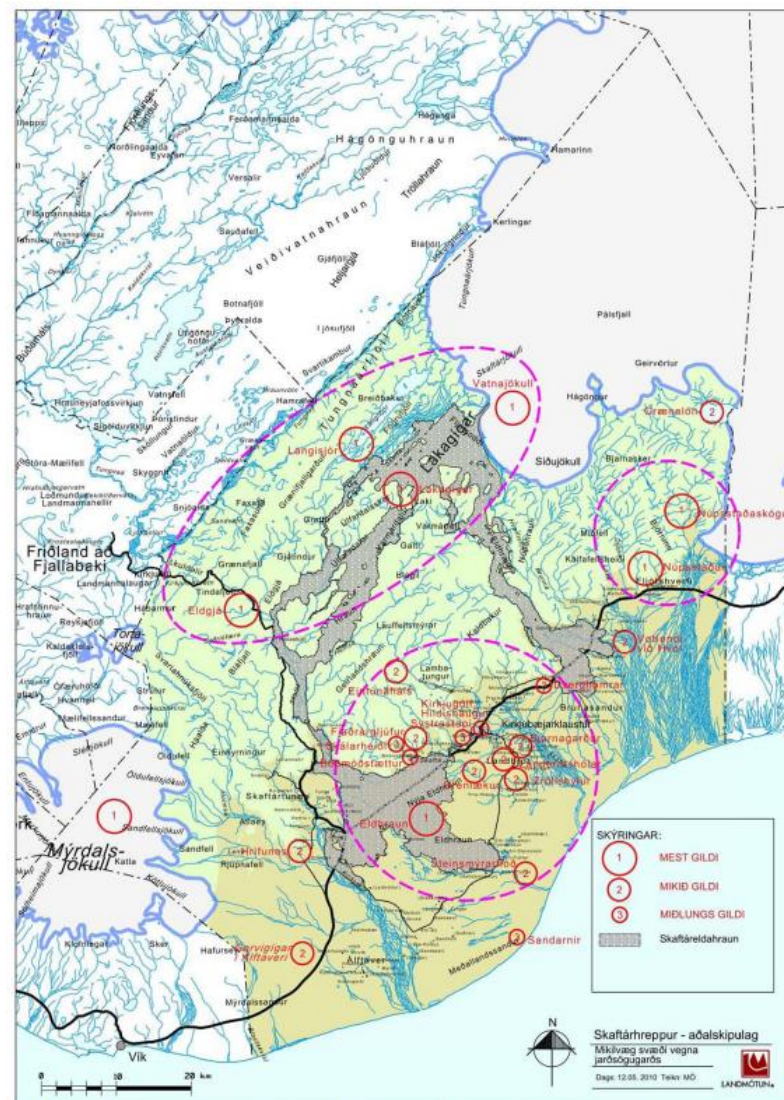
- K 2 Drangurinn í Drangshlíð
- K 8 Hvammsmúli, Kálthamar
- K 8 Pöstin, Dysjarhóll
- K 15 Þórólfsfell
- K 15 Mögugilshellir
- K 16 Nauthúsagil
- K 19 Skógafoss
- K 20 Steinhellir
- K 21 Stóra-Dimon
- K 21 Litla-Dimon
- K 23 Vatnsdalshellir
- K 24 Þórsmörk
- K 25 Efra Hvolshellar
- K 27 Hrútafell, Hrutshellir
- K 31 Paradísarhellir
- K 32 Seljavallalaug
- K 33 Þríhyrnur

AÐALLEGA JARÐFRÆÐI

- K 35 Bleiksárgljúfur
- K 37 Drumbabót
- K 42 Emstrur, Fjallabak
- K 43 Eyjafjallajökull
- K 43 Gígjökull
- K 43 Steinholtstöð
- K 45 Fimmvörðuháls, Magni og Móði
- K 50 Kvernugil
- K 53 Langanes
- K 53 Djúpidalur
- K 53 Eystri Rangá
- K 56 Tjarnir, Tjarnanes
- K 57 Markarfljótsgljúfur
- K 57 Markarfljótsaurar
- K 58 Merkjárfoss
- K 61 Seljalandsfoss
- K 61 Gljúfrabúi
- K 66 Tindfjallajökull

- Aðalskipulag samþ. í sveitarstjórn 11. apríl 2011. Þá ekki búið að stofna Kötlum Geopark formlega.
- Almenn umfjöllun um mögulegan jarðvang í greinargerð.
- Umfjöllun um mikilvæg svæði innan jarðvangsins í greinargerð.
- 3. svæði sýnd á skýringarmynd í greinargerð.
- Heimild til smávægilegrar uppbyggingar í tengslum við áningarstaði. T.d. salerni, upplýsingatorg og bílastæði.

Mikilvæg svæði fyrir jarðsögugarð, Skaftáreldhraun og aðliggjandi náttúrverndarsvæði.

- Aðalskipulag samþ. í sveitarstjórn 20. mars 2012.
 - Almenn umfjöllun um mögulegan jarðvang í greinargerð.
 - 14 mikilvægir staðir fyrir Kötlum jarðvang taldir upp.
 - Eftirfarandi aðgerðir skilgreindar í greinargerð aðalskipulags, til að stuðla að og styrkja starfsemi Kötlum Geopark.
1. Nýta Brydebúð í Vík sem upplýsingamiðstöð
 2. Bæta aðgengi að þeim stöðum sem á að sýna gestum.
 3. Setja upp fræðsluskilti, merkingar og ýmiskonar upplýsingar til gesta, s.s. Leiðsögn um svæðið og þjónustu- og gönguleiðakort.

Skilmálar vegna Kötlum Jarðvangs

- Framkvæmdir sem áætlaðar (s.s. vegagerð og möguleg ræktun á Mýrdalssandi) eru á stöðum sem skilgreindar eru í töflu 2.3 þurfa að falla að stefnu Kötlum Jarðvangs og vera í samræmi við stefnu um uppbyggingu ferðamennsku og verndunar náttúruminja.

Tafla 2.3: Staðir mikilvægir fyrir Kötlum Jarðvang

Mikilvægir staðir
Jarðfræði
Dyrhólaey
Dyrhólaós, Loftsalahellir
Eyjarhöll, Pétursey
Hafursey
Hjörleifshöfði
Katla, Mýrdalsjökull, Mýrdalssandur
Reynisfjall, Reynisdrangar, Reynisfjara
Skamradalskambar
Sólheimajökull, Sólheimasandur
Vatnsdalshellir
Annað / menning
Fellsheiði
Hellur
Höfðabrekka / Höfðabrekkuheiði
Vík (eldri hluti bæjarins)

Heimild: Katla Geopark Project (2010).

GÍGJÖKULL

- Unnin afstöðumynd í stað deiliskipulags.
- Skilgreindar gönguleiðir.
- Skilgreindir vegslóðar.
- Skilgreindir áningarstaðir, bílastæði.
- Skilgreind möguleg staðs. salernis.
- Unnið í samráði við almannavarnir, UST, Vegagerð og landeiganda.
- Nauðsynlegt að takmarka umferð ökutækja um svæðið.

GLUGGAFOSS / MERKJÁRFOSS

- Unnin afstöðumynd í stað deiliskipulags.
- Skilgreind gönguleið að fossinum.
- Skilgreindir áningarstaðir, bílastæði.
- Unnið í samráði við landeigendur.
- Svæðið var farið að sporast verulega út og gönguleið að fossi var orðin mjög varasöm.

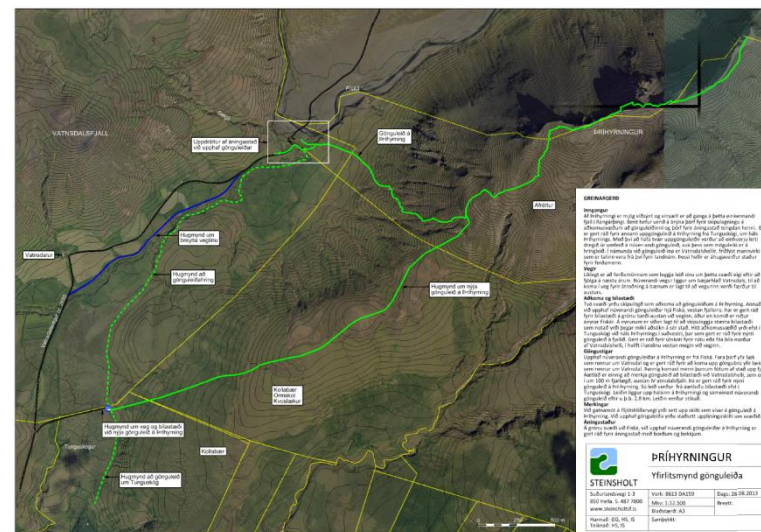

GLUGGAFOSS í Rangárþingi eystra

ÞRÍHYRNINGUR

- Unnin afstöðumynd í stað deiliskipulags.
- Skilgreind gönguleiðir á svæðinu.
- Skilgreindir áningarstaðir, bílastæði.
- Unnið í samráði við landeigendur (einkaaðila og Skógrækt ríkisins).

MÝRDALSHREPPUR

Útbúnir áningarstaðir með fræðslu.

- Dyrhólaós, Loftsalahellir
- Höfðabrekkuheiðar
- Eyjarhóll, Pétursey og Fellsheiði
- Mýrdalssandur
- Sólheimajökull.

SKAFTÁRHREPPUR

Útbúnir áningarstaðir með fræðslu.

- Hverfisfljót
- Hólmsárfoss
- Skaftá
- Þykkvabæjarklaustur
- Álftaversgígur
- Eldgjárhraun

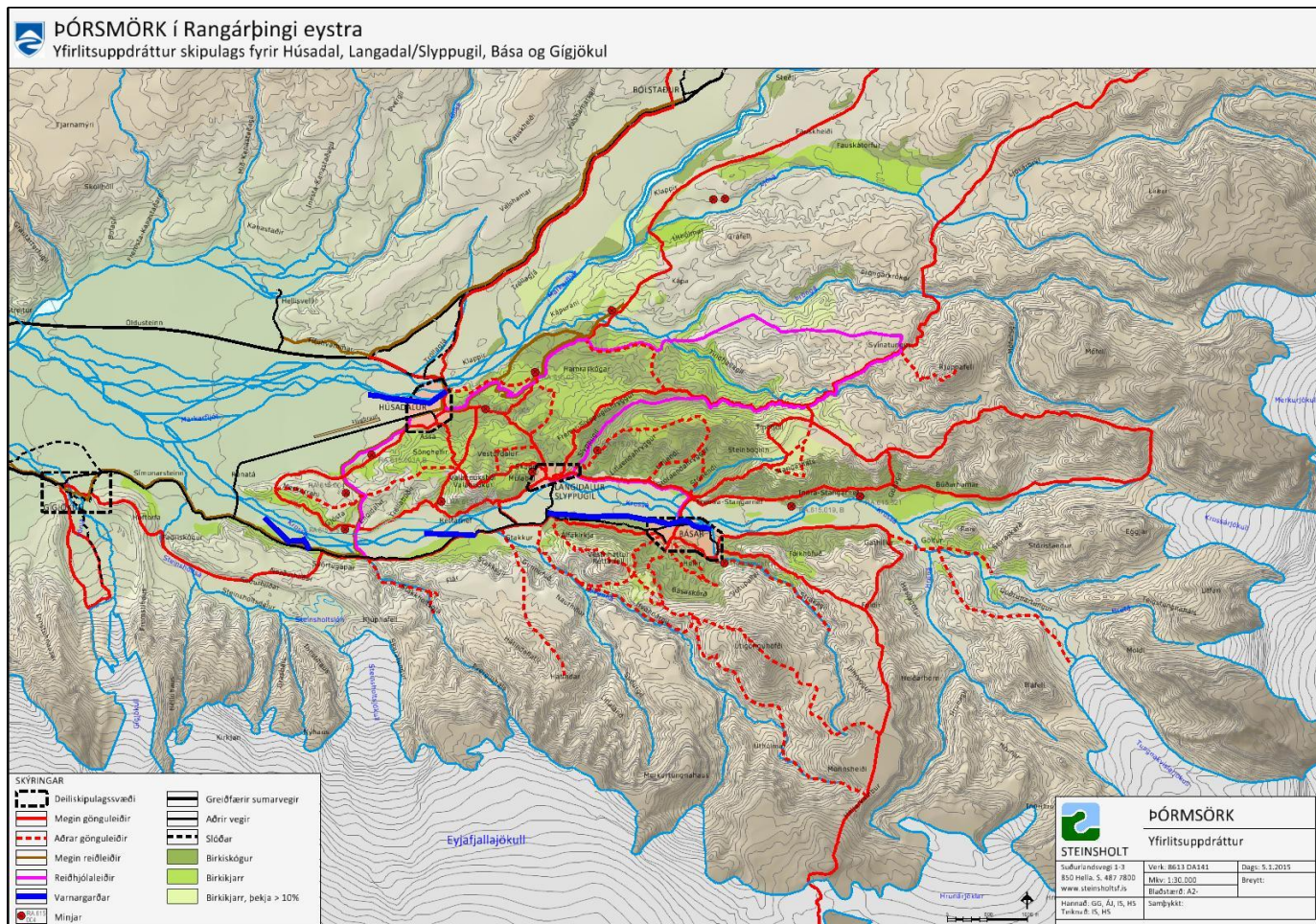
DEILISKIPULAG FYRIR ÞÓRSMÖRK

- Sveitarstjórn hefur samþykkt deiliskipulagstillögur sem nú eru í auglýsingu. Athugasemdafrestur til 16. apríl.
- Skipaður starfshópur á vegum sveitarstjórnar til að vinna að tillögum, ásamt skipulagsráðgjöfum Steinsholt sf.
- Unnið í nánu samráði við landeiganda og rekstraraðila á svæðinu
- Sveitarstjórn leggur fram stefnumörkun fyrir svæðið í heild:
 - Efling ferðaþjónustu á svæðinu.
 - Skipulag sem stuðlar að verndun og nýtingu.
 - Tengja þjónustusvæðin með stígum / hjólaleiðum.
 - Tryggja núverandi rekstraraðilum möguleika til að auka/bæta þjónustu.
 - Heimila nýjum / fleiri aðilum aðkomu að rekstri á skálasvæðum.
 - Skoða með rafveitu/streng á svæðinu í samvinnu við rekstraraðila.
 - Tryggja reglur og öryggi varðandi vatnsveitu, fráveitu og sorp.
- Þrjár sjálfstæðar tillögur, Húsadalur, Langidalur/Slyppugil og Básar.

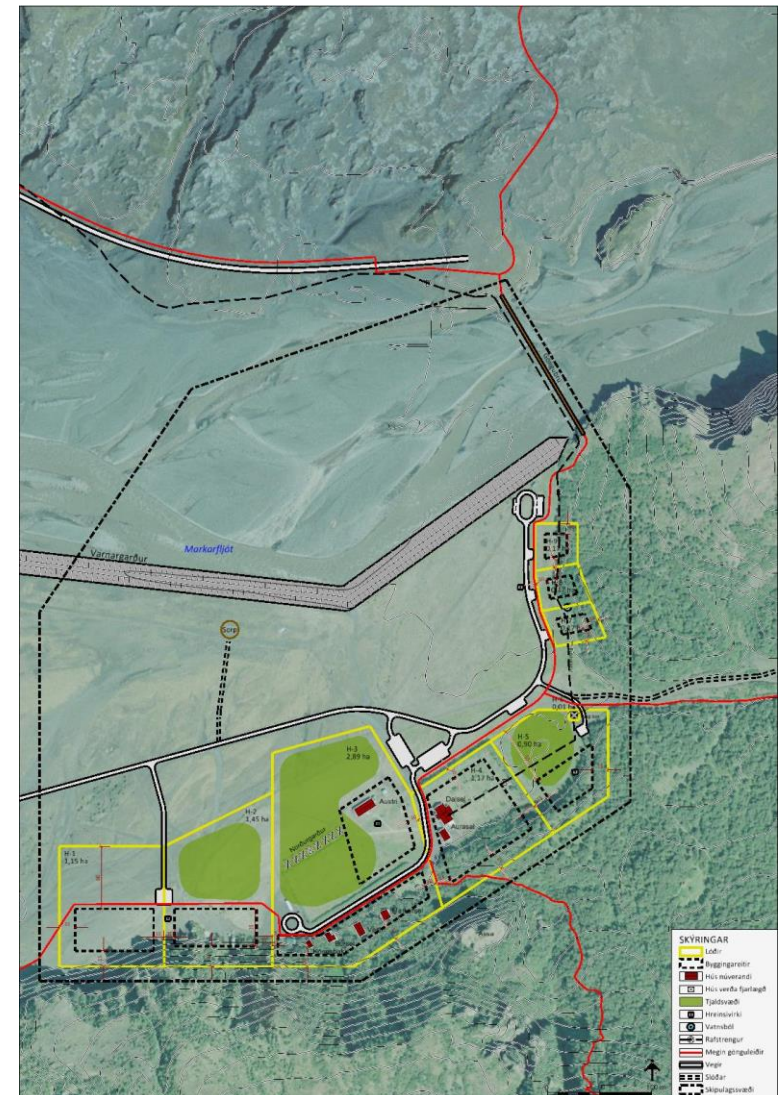
DEILISKIPULAG FYRIR ÞÓRSMÖRK – YFIRLITSUPPDRÁTTUR

- Skipulagssvæði
- Megin gönguleiðir
- Aðrar gönguleiðir
- Megin reiðleiðir
- Reiðhjólaleiðir
- Vegir
- Slóðar
- Gróðurkort
- Minjar

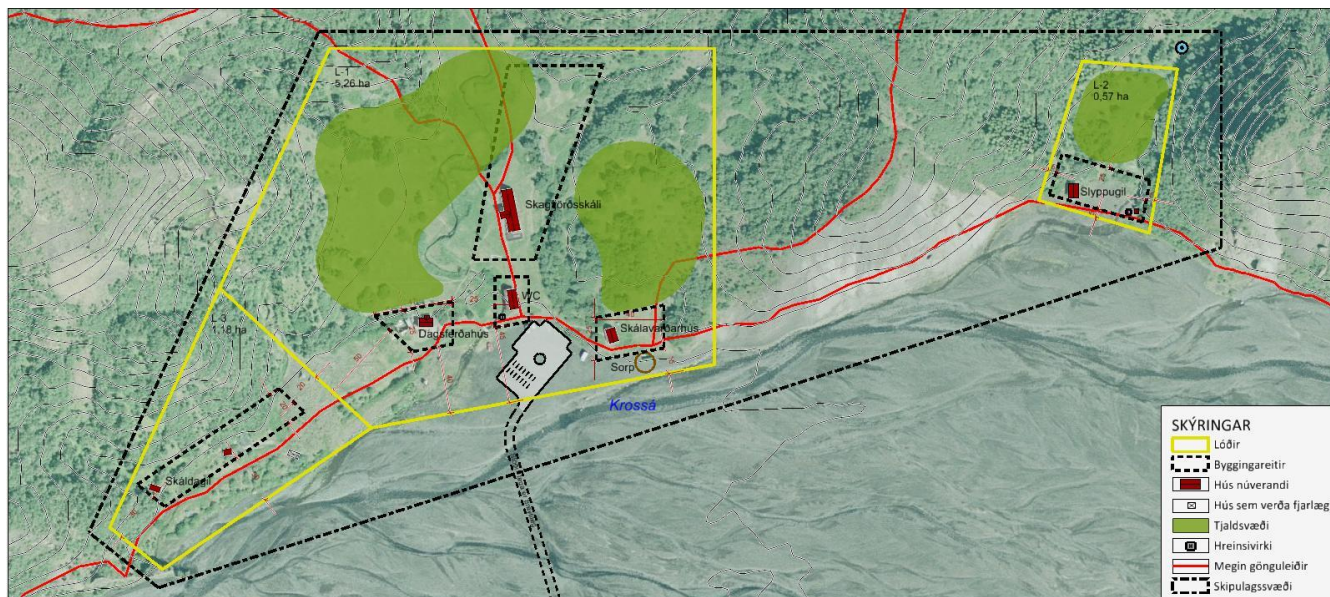
DEILISKIPULAG FYRIR ÞÓRSMÖRK – HÚSADALUR

- Fimm stórar þjónustulóðir. Þ.á.m. Tvær fyrir núverandi rekstur.
- Þrjár minni þjónustulóðir.
- Nýjar lóðir verða auglýstar til úthlutunar.
- Skilgreind aðkoma að lóðum og bílastæði
- Gert ráð fyrir göngubrú yfir Markarfljót.

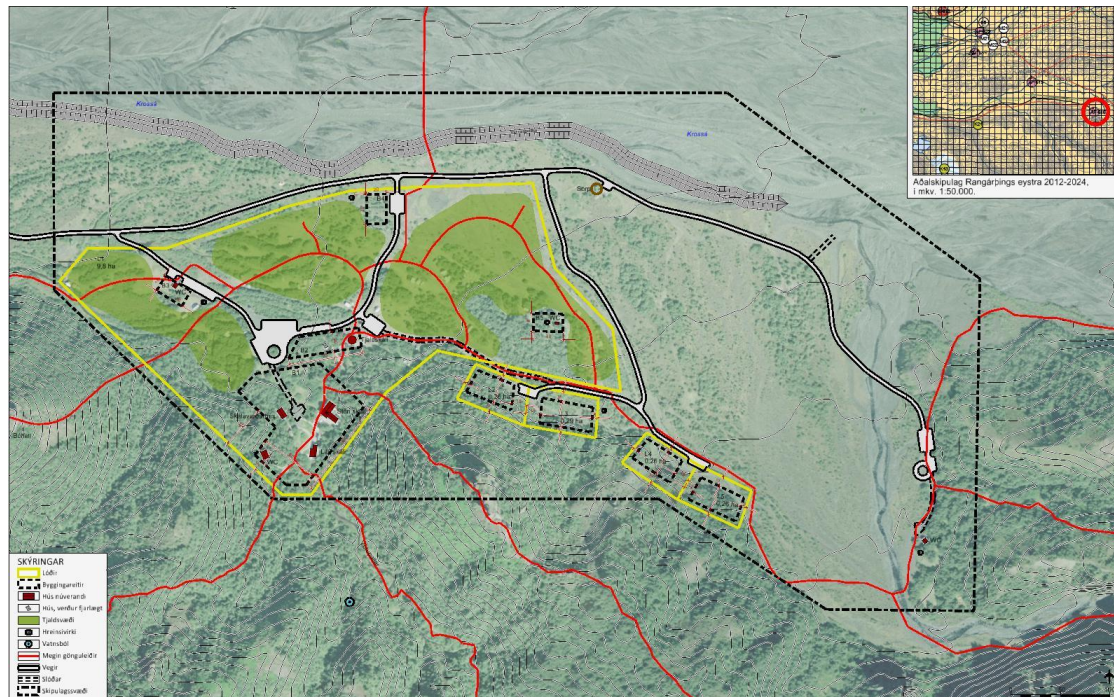
DEILISKIPULAG FYRIR ÞÓRSMÖRK – LANGIDALUR / SLYPPUGIL

- Gert ráð fyrir einni stórrí lóð fyrir núverandi svæði FÍ.
- Gert ráð fyrir einni lóð fyrir Farfugla í Slyppugili.
- Gert ráð fyrir einni lóð vegna aðstöðu Skógræktarinnar.
- Byggingarreitir skilgreindir ásamt byggingarskilmálum innan hverrar lóðar.
- Gerir ekki ráð fyrir nýjum rekstraraðilum.

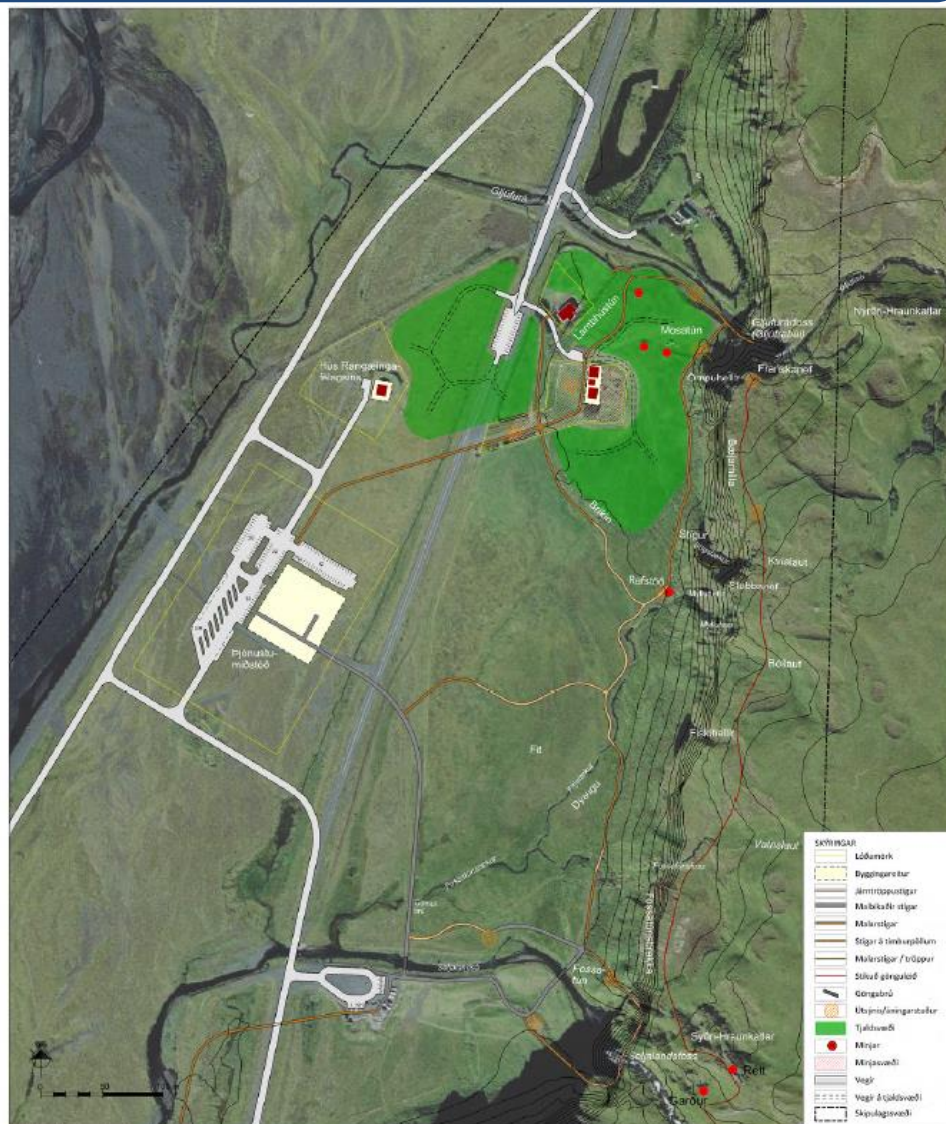
DEILISKIPULAG FYRIR ÞÓRSMÖRK – BÁSAR

- Stór lóð fyrir núverandi rekstur Útivistar, byggingar og tjaldsvæði.
- Fjórar litlar lóðir fyrir nýja / núverandi rekstraraðila.
- Aðkoma að lóðum og bílastæði.
- Byggingarreitir skilgreindir, ásamt byggingarskilmálum.

DEILISKIPULAG FYRIR SELJALANDSFOSS OG HAMRAGARÐA

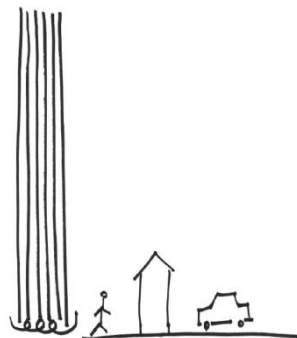
- Starfshópur á vegum sveitarstjórnar vinnur að deiliskipulagi, skipulagsráðgjafar eru Steinsholt sf.
- Landsvæði í eigu sveitarfélags og einkaaðila.
- Unnið í samráði við landeigendur.
- Lýsing verkefnis hefur verið auglýst.
- Breytt aðkoma frá Þjóðvegi. Núverandi vegur afmáður.
- Þjónustumiðstöð.
- Ný bílastæði.
- Núverandi bílastæði verði nýtt sem sleppisvæði.
- Meira rými fyrir „perluna“
- Góðir göngustígar, hluti af þeim með aðgengi fyrir fatlaða, malbikaðir.
- Núverandi aðstæður óviðunandi, bílastæði, stígar og salernisaðstaða.

Deiliskipulagsaðdráttur í msk. 1:2.000.

DEILISKIPULAG FYRIR YTRI-SKÓGA

- Tillaga að deiliskipulagsbreytingu við Skógafoss.
- Gert ráð fyrir lóð undir hótél/gestastofu.
- Allar núverandi og fyrirhugaðar framkvæmdir færðar út fyrir friðlýsingarmörk t.d. bílastæði og tjaldsvæði.
- Öflugt stígakerfi.
- Tillagan var send til umsagnar óháðra aðila, Gimlé Rannsóknarseturs í skipulagsfræðum við Landbúnaðarháskólann á Hvanneyri.
- Niðurstöður matsins góðar, með fáum breytingum.
- Talsverður fjöldi athugasemda við tillögu.
- Tillögu að breytingu frestað að svo stöddu.
- Ákveðið að útvíkka skipulagssvæðið og taka til fleiri þátta svo sem íbúðabyggðar, fráveitumála ofl.

DEILISKIPULAG Í SKAFTÁRHREPPI

- Eldhraun
- Fagrifoss
- Eldgjá
- Fjaðrárgljúfur
- Langisjór
- Dverghamrar

DEILISKIPULAG Í MÝRDALSHREPPI

- Dyrhólaey
- Hjørleifshöfði
- Reynisfjara
- Gamli bærinn í Vík
- Sólheimajökull

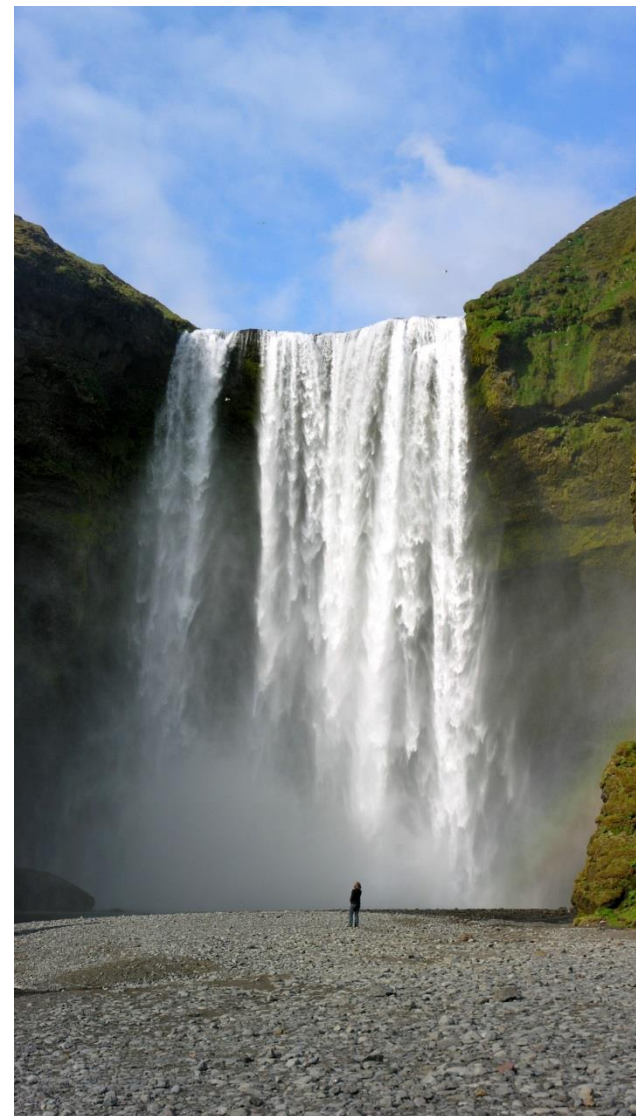
Hvernig er hægt að virkja almenning betur til þátttöku ?

Gallar við framsetningu skipulagsmála:

- Ferlið er langt. Mikið af gögnum og flóknum lagatextum.
- Margir illa sóttir fundir. (Þó með undantekningum)
- Margar auglýsingar í blöðum sem mjög takmarkaður hópur les.
- Lítið berst af athugasemdum við auglýsingar.
- Fólk hrætt við að gera opinberar athugasemdir.
- Upplýsinga og þekkingarleysi.
- Áttar sig ekki á mikilvægi þess að geta haft áhrif á framtíðarplön sveitarfélagsins.

Hvað má bæta:

- Gagnsæ stjórnsýsla – Virkja almenning – Leita til fólks um upplýsingar og ráð.
- Netheimar – Facebook – Umræðuvefir – Youtube ofl. ofl.
- Margar góðar athugasemdir og ábendingar gætu borist með þessum hætti.
- Að sjálfsögðu alltaf líka hætta á skítkasti og leiðindum, þar sem fólk virðist eiga mun auðveldar með það á vefnum heldur en annarsstaðar.
- Aukin fræðsla um skipulagsmál t.d. í grunnskólum. Fá börnin til þess að gera sínar tillögur og koma með hugmyndir.

Aukið samráð sveitarfélaga um ýmsa þætti

- Nýta þekkingu hvers annars. Oft erum við að fást við nákvæmlega sömu hlutina.
- Nýta Kötlum Geopark betur til samræmingar. Lítið dæmi t.d. skiltamál. Margir aðilar og útfærslur og mismunandi framsetning.
- Horfa lengra fram í tímann. Erum mikið í því að elta skottið á okkur og leysa vandamálin jafn óðum, í stað þess að fyrirbyggja þau.
- Sveitarstjórnar og nefndarmenn fái betri fræðslu um skipulagsmál. Er að verða einn mikilvægasti þáttur hvers sveitarfélags.
- Vinna saman að málum með t.d. Svæðisskipulagsnefndum, þar sem það á við t.d. Suðurlandinu.
- Muna að við erum ekki eingöngu að skipuleggja fyrir ferðamenn. Skipulag þessara staða þarf einnig að þjóna íbúðum sveitarfélaganna.
- **Umfram allt að vanda okkur sem mest við megum við alla skipulagsgerð og halda okkur á faglegu nótunum.**

Takk fyrir mig